

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการสินเชื่อของลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมเอกสาร วารสาร หนังสือและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสินเชื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งแยกออกเป็นประเด็นดังนี้

1. การให้บริการสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การให้บริการสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

กองประชาสัมพันธ์ ธ.ก.ส. (2548) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ธ.ก.ส. กำหนดให้วันที่ 1 พฤศจิกายน 2509 เป็นวันก่อตั้งธนาคาร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีวัตถุประสงค์มุ่งให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อส่งเสริมอาชีพการเกษตร หรือการดำเนินงานของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตรสามารถ ประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ ครอบครัวเกษตรกรรวมทั้งให้ บริการรับฝากเงินเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปอีกด้วย วิสัยทัศน์ ของ ธ.ก.ส. คือ “ธ.ก.ส. จะเป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาชนบทชั้นนำในภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน”

การจัดตั้ง ธ.ก.ส. เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร การทำนาเกลือ การเลี้ยงกุ้ง การเพาะเห็ด เป็นต้น เกษตรกรที่จะขอความช่วยเหลือทางการเงินจากธนาคารจะต้องสมัครเป็นลูกค้าของธนาคารก่อนซึ่งพนักงานของธนาคารจะไปทำการสอบสวนรายการขึ้นทะเบียนถึงที่บ้าน โดยผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีบริการทางด้านสินเชื่อหลายด้านด้วยกันคือ

1. การให้สินเชื่อเกษตรกรรายคน

เป็นการให้เงินกู้แก่เกษตรกรรายคน โดยตรงซึ่งเกษตรกรผู้จะขอกู้เงินจาก ธ.ก.ส. ได้จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. ก่อน โดยแจ้งความประสงค์ต่อพนักงานพัฒนาธุรกิจของ ธ.ก.ส.

ประจำสาขาหรือหน่วยอำเภอที่ตั้งอยู่ในท้องที่ที่เกษตรกรผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ พนักงานของ ธ.ก.ส. จะให้ความช่วยเหลือ และแนะนำวิธีการต่าง ๆ ในการขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส.

เกษตรกรผู้ที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าประจำสาขาของ ธ.ก.ส. จะต้องมีความสมบัติดังนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี
3. เป็นเกษตรกร
4. มีความชำนาญ หรือได้รับการฝึกอบรมในการเกษตรมาแล้วพอสมควร
5. มีถิ่นที่อยู่และประกอบอาชีพการเกษตรส่วนใหญ่ในท้องที่ดำเนินงานของสาขาซึ่งตนขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ามาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี
6. เป็นผู้ก่อให้เกิดผลผลิตการเกษตรเพื่อขายในปีหนึ่งๆ เป็นมูลค่าพอสมควร หรือมีคู่ทางจะปรับปรุงการเกษตรให้มีรายได้เพียงพอที่จะชำระหนี้
7. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพมีชื่อเสียงดีและรู้จักประหยัด
8. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
9. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
10. ไม่เคยถูกให้ออกจากการเป็นลูกค้าประจำสาขา และปัจจุบันไม่ได้เป็นผู้กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร หรือสถาบันการเงินใดๆ ที่ดำเนินธุรกิจทางด้านสินเชื่อเพื่อการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการกู้เงิน เกษตรกรจะขอเงินต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ หรือฟื้นฟูการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม หรืออาชีพอย่างอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ การพัฒนาความรู้ หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. เป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพหรือฟื้นฟูการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม หรืออาชีพอย่างอื่นเพิ่มรายได้ การพัฒนาความรู้ หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. รอการขายผลิตผล
4. ชำระหนี้สินภายนอก
5. เป็นค่าใช้จ่าย หรือเป็นค่าลงทุนในการดำเนินการตามโครงการที่เป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรมซึ่งเป็นการดำเนินการร่วมกับผู้ประกอบการ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

การสมัครเข้าเป็นลูกค้า เกษตรกรสามารถเลือกวิธีการต่างๆ ตามที่ ธ.ก.ส. ได้กำหนดไว้
ดังนี้

1. จัดตั้งเป็นกลุ่มลูกค้าใหม่ โดยการรวบรวมผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตามที่ธนาคารกำหนด
ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

2. เข้าร่วมสมทบกลุ่มลูกค้าเดิม โดยติดต่อหัวหน้ากลุ่มลูกค้าเดิมเพื่อรับเพิ่มเข้ากลุ่ม

3. เข้าโดยไม่สังกัดกลุ่มซึ่งการกู้เงินต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันเท่านั้น

การให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรรายคน จำแนกตามประเภทเงินกู้ได้ดังนี้

1. เงินกู้ระยะสั้นเพื่อการผลิต มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตทางการเกษตร
สำหรับฤดูกาลผลิตหนึ่ง ๆ เช่น ค่าเตรียมดิน ค่าพันธุ์พืช ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน ฯลฯ เงินกู้ประเภทนี้
มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 12 เดือน ยกเว้นกรณีพิเศษ อาจขยายให้เป็นไม่เกิน 18 เดือน

2. เงินกู้ระหว่างรอการขายผลิตผล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในระหว่างรอการขาย
ผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถเก็บผลิตผลไว้รอราคาได้โดยไม่จำเป็นต้องขายในช่วงที่ผลิตผล
ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก และราคาตกต่ำ เงินกู้ประเภทนี้มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนภายใน 6 เดือน

3. เงินกู้ระยะปานกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อการลงทุนในทรัพย์สินการเกษตรซึ่งมีอายุใช้งาน
ได้เกินกว่า 1 ปี เช่น เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนในการบุกเบิกหรือปรับปรุงที่ดินเพื่อใช้
ทำการเกษตร การซื้อ เครื่องจักรกล การเกษตร การลงทุนเลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น เงินกู้ ประเภทนี้
มีกำหนด ชำระคืนภายใน 3 ปี เว้นแต่ในกรณีพิเศษอาจผ่อนผันให้ชำระคืนได้ภายใน 5 ปี

4. เงินกู้เครดิตเงินสดเป็นเงินกู้ระยะสั้นเพื่อการผลิตอย่างหนึ่ง ซึ่งอำนวยความสะดวกให้
แก่เกษตรกรลูกค้าเป็นอย่างมาก เพราะเกษตรกรลูกค้าทำสัญญาเงินกู้ในเครดิตเงินสดไว้เพียง
ครั้งเดียวก็สามารถเบิกรับเงินกู้ได้หลายครั้งภายในวงเงินกู้ที่กำหนด และภายในระยะเวลาแห่ง
สัญญาซึ่งมีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

5. เงินกู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิม มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปชำระหนี้สินเดิมหรือ
เพื่อนำไปไถ่ถอนหรือซื้อคืนที่ดินการเกษตร ซึ่งเดิมเคยเป็นของตนหรือคู่สมรส หรือบุตร หรือเป็น
ของบิดาหรือมารดา และเป็นการสงวนกรรมสิทธิ์ ในที่ดินการเกษตรไว้ ตลอดจนเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย
ดำเนินงานการเกษตรในฤดูแรก การลงทุนในทรัพย์สินการเกษตรที่จำเป็นและค่าใช้จ่ายอันจำเป็น
เกี่ยวกับการจัดจ้างอง อสังหาริมทรัพย์ควบคู่ไปด้วย

6. เงินกู้ระยะยาวเพื่อการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าลงทุนในสินทรัพย์ประจำ
ทางการเกษตร หรือเพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหรือวางรูปแบบการผลิตขึ้นใหม่ ซึ่งมีการลงทุน
สูง และต้องใช้เวลาานจึงจะได้รับผลตอบแทนคุ้มค่าเงินลงทุนการชำระคืนเงินกู้ประเภทนี้
มีกำหนดไม่เกิน 15 ปี หรือในกรณีพิเศษอาจขยายให้ชำระคืนได้ไม่เกิน 20 ปี และอาจกำหนดให้มี

ระยะปลอดชำระคืนต้นเงิน และหรือดอกเบี้ยได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม แต่ไม่เกิน 5 ปีแรก เงินกู้ประเภทนี้มีทั้งการให้กู้เป็นรายบุคคล และเงินกู้ซึ่งจัดทำในรูปของ โครงการที่มีเกษตรกรหลายรายเข้าร่วมโครงการ

7. เงินกู้สำหรับการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย และ/หรือเป็นค่าลงทุนสำหรับดำเนินงานในการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตรซึ่งเป็นการนำเอาผลิตผลการเกษตรของเกษตรกรเอง หรือจัดหาจากแหล่งอื่นมาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูป เพื่อจำหน่ายรวมถึงการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการผลิตหรือการบริการ ด้านปัจจัยการผลิตทางการเกษตรด้วยเงินกู้ประเภทนี้จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- เงินกู้เพื่อการผลิตเป็นเงินกู้ระยะสั้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับดำเนินงานในการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตร มีระยะเวลา ชำระคืน ภายใน 12 เดือน
- เงินกู้เพื่อการลงทุนเป็นเงินกู้ระยะยาวเพื่อเป็นค่าลงทุนในทรัพย์สิน สำหรับใช้ในการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตรมีระยะเวลาชำระคืนภายใน 15 ปี หรือในกรณีพิเศษไม่เกิน 20 ปี

หลักประกันเงินกู้การให้เงินกู้ตามประเภทดังกล่าวข้างต้นจะต้องมีหลักประกันเงินกู้ อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ลูกค้าในกลุ่มเดียวกันผูกพันตนรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกันค้ำประกันการชำระหนี้ ต่อ ธ.ก.ส.
2. มีลูกค้าประจำสาขา หรือบุคคลอื่นซึ่ง ธ.ก.ส. พิจารณาเห็นสมควรเป็นผู้ค้ำประกัน อย่างน้อย 2 คน
3. มีอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้จำนองต่อเจ้าหนี้อื่นจำนองเป็นประกัน โดยอสังหาริมทรัพย์ จะต้องมีราคาประเมินไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินกู้
4. มีหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือเงินฝากใน ธ.ก.ส. เป็นประกัน

การดำเนินงานสินเชื่อในรูปโครงการ ธ.ก.ส. ดำเนินการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการ ในรูปแบบ การให้เงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีเงินทุนเพื่อประกอบการผลิตการเกษตร หรือปรับปรุงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรซึ่งจะทำให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตทำให้มีรายได้สูงขึ้นมีอาชีพที่มั่นคง และยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยส่วนราชการ และส่วนงานเอกชนที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านการตลาด และด้านการสร้างปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งจะเป็น ส่วนสนับสนุนที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของเกษตรกรในการประกอบการเกษตร

การดำเนินงานสินเชื่อในรูปแบบโครงการ สามารถจำแนก ประเภทโครงการเป็น 2 ประเภทได้
 แก่ โครงการตามนโยบายรัฐบาล และโครงการพิเศษของ ธ.ก.ส.

1. โครงการตามนโยบายรัฐบาลโครงการตามนโยบายรัฐบาลเป็นโครงการที่รัฐบาลจัดทำ
 ขึ้น โดยมติดณะรัฐมนตรีหรือนโยบายแผนหรือกิจกรรมของส่วนราชการเพื่อช่วยเหลือแก้ไข
 ความเดือดร้อนต่าง ๆ ของเกษตรกรที่ประสบภาวะ การผลิตการเกษตร เช่น ได้รับความเสียหายจาก
 ภัยธรรมชาติผลผลิต มีปริมาณหรือคุณภาพ ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ หรือราคาผลผลิตตกต่ำ
 เป็นต้น ลักษณะความช่วยเหลือของรัฐบาล จะเป็นการสนับสนุน เงินกู้ที่มี เงื่อนไขพิเศษผ่าน ธ.ก.ส.
 ได้แก่

- โครงการรับจํานำผลผลิตการเกษตร
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิรูปที่ดินในรูปกองทุนที่ดิน
- โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.)
- โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบ
- โครงการแผนฟื้นฟูการเกษตร

2. โครงการพิเศษของ ธ.ก.ส.

- โครงการพิเศษของ ธ.ก.ส. เป็นโครงการเงินกู้ระยะยาว ที่คณะกรรมการธนาคาร
 ได้ลดหย่อนหลักเกณฑ์การให้เงินกู้ตามปกติของ ธ.ก.ส. เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรชั้นเล็กและยากจน
 ให้มีโอกาสพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพโดยมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและส่วนงานภาคเอก
 ชนให้ความสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต หรือบริการทางวิชาการ แก่
 เกษตรกรในโครงการ

สินเชื่อเพื่อรักษาสິงแวดลอมเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากธนาคารพัฒนา
 เอเชีย (Asian Development Bank : ADB) และกองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โฟ้นทะเล
 แห่งประเทศญี่ปุ่น (The Overseas Economic Cooperation Fund : OECF) มีวัตถุประสงค์เพื่อการ
 เพิ่มผลผลิต และรายได้ของครัวเรือเกษตรกรในชนบท โดยการส่งเสริมการประกอบอาชีพการ
 เกษตร และอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตรตลอดจนสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการ
 อนุรักษ์สิงแวดลอม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสິงแวดลอม ทั้งนี้ ADB
 ได้ให้การสนับสนุนในการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเกษตรกรเพื่อให้มีความรู้ความ
 สามารถ ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

กิจกรรมที่สนับสนุนให้ดำเนินการตามโครงการนี้ ได้แก่

1. การลงทุนปลูกสวนป่ารวมถึงการเตรียมพื้นที่การจัดหาพันธุ์ไม้ การจัดหาวัสดุประกอบ การปลูกสวนป่า รวมทั้งค่าลงทุนอื่นๆ ที่จำเป็น (ยกเว้นการลงทุนซื้อที่ดินและการลงทุนปลูกยูคาลิปตัส)

2. การลงทุนสร้างบ่อก๊าซชีวภาพ และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับบ่อก๊าซชีวภาพ (ยกเว้นการลงทุนซื้อที่ดิน)

3. การลงทุนในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องในการเกษตรเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสีเขียวรวมทั้งไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อที่ดิน ยาสูบ ไม้จากป่า ชำระหนี้สินเดิม รถยนต์บรรทุกที่ไม่ได้ใช้เพื่อกิจกรรมเกี่ยวเนื่องในการเกษตรและการค้าสินค้าเกษตร ที่ไม่มีการทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม)

2. การให้สินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรกรม

เป็นการให้กู้เงินแก่ผู้เป็นเกษตรกรเพื่อนำไปประกอบอาชีพเกษตรกรกรม เช่น การทำนา การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ การประมง การทำนาเกลือ ฯลฯ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ คือเพื่อสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรม ให้แก่เกษตรกรมีประเภทสินเชื่อ ดังนี้

1) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรม กำหนดชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 18 เดือน

2) เพื่อเป็นค่าลงทุนในทรัพย์สินและวัสดุอุปกรณ์เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรกรม กำหนดชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 20 ปี

โดยให้วงเงินกู้สูงสุดต่อรายขึ้นอยู่กับแผนงานหลักประกันและประวัติการชำระหนี้มีอัตราดอกเบี้ยที่ขึ้นอยู่กับการจัดชั้นลูกค้ายในแต่ละปี สำหรับลูกค้ายกติดอัตราร้อยละ 7.00 - 10.00 บาทต่อปี โดยมีประเภทหลักประกัน ดังนี้

1) ลูกค้ายก.ส. ในกลุ่มเดียวกัน ไม่น้อยกว่า 5 คน รับรองรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน กู้ได้สูงสุดไม่เกินรายละ 150,000 บาท

2) ลูกค้ายก.ส. ในกลุ่มเดียวกันจำนวน 2 คนค้ำประกัน กู้ได้สูงสุดไม่เกินรายละ 150,000 บาท

3) จำนวนอสังหาริมทรัพย์ กู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละ 80 ของหลักประกัน

4) ใช้เงินฝาก ยก.ส. ค้ำประกัน กู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละ 80 ของเงินฝาก

3. ด้านสินเชื่อนอกภาคการเกษตร

เป็นการให้กู้แก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นเกษตรกรหรือบุคคลในครอบครัวในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต ธุรกิจพาณิชยกรรม และธุรกิจบริการ

วัตถุประสงค์ในการออกผลิตภัณฑ์

1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจการ หรือธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อมในชนบท

2) เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการด้านการตลาด การผลิต การจัดการ การเงิน และอื่นๆ แก่ผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบและครบวงจร

3) เพื่อช่วยลดปัญหาการว่างงาน

มีประเภทสินเชื่อ ดังนี้

1) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ วงเงินกู้สูงสุดต่อรายไม่เกินเป็นไปตามข้อบังคับธนาคาร อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละอัตราปกติตามชั้นลูกค้า กำหนดชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 12 - 18 เดือน

2) เพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ วงเงินกู้สูงสุดต่อรายไม่เกินเป็นไปตามข้อบังคับฉบับที่ 44 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละอัตราปกติตามชั้นลูกค้า กำหนดชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 15 - 20 ปี

ประเภทหลักประกันเงินกู้ มีดังนี้

1) รับรองรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกันสูงสุดไม่เกินรายละ 150,000 บาท ตามหลักเกณฑ์ปกติของธนาคาร

2) บุคคลค้ำประกันสูงสุดไม่เกินรายละ 150,000 บาท ตามหลักเกณฑ์ปกติของธนาคาร

3) จำนองอสังหาริมทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ปกติของธนาคาร

4) ใช้เงินฝากค้ำประกัน 80% ของเงินฝาก ตามหลักเกณฑ์ปกติของธนาคาร

4. การให้สินเชื่อแก่กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกร หมายถึง เกษตรกรซึ่งรวมกันเป็นกลุ่มโดยมีกฎหมายรับรองให้เป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์ ดำเนินการทางธุรกิจเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร เกษตรกร เป็นสถาบันเกษตรกรอีกประเภทหนึ่งซึ่งได้รับบริการสินเชื่อจาก ธ.ก.ส. เช่นเดียวกับสหกรณ์ เงินกู้ที่ ธ.ก.ส. ให้กู้กลุ่มเกษตรกร แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) เพื่อใช้เงินทุนสำหรับให้สมาชิกกู้ ธ.ก.ส. ให้กู้เงินแก่กลุ่มเกษตรกรเพื่อวัตถุประสงค์นี้ โดยกลุ่มเกษตรกรจะต้องทำเป็นสัญญาเครดิตเงินสดคราวละไม่เกิน 5 ปี ในแต่ละปี ธ.ก.ส. จะกำหนดวงเงินกู้ประจำปีให้แก่กลุ่มเกษตรกรในทำนองเดียวกับสหกรณ์ คือไม่เกิน 10 เท่าของทุน

ของเกษตรกร และจะต้องชำระหนี้ให้แก่ ธ.ก.ส. ตามตารางกำหนดชำระหนี้ ซึ่ง ธ.ก.ส. จะพิจารณา กำหนดเป็นปี ๆ โดยจะต้องเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนเงินที่ได้รับชำระหนี้จาก สมาชิก

2) เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินการขายผลิตผลการเกษตร กลุ่มเกษตรกรนำเงินกู้ นี้ไปใช้เป็นทุนในการรวบรวมผลิตผลจากสมาชิกเพื่อขาย โดย ธ.ก.ส. ใช้หลักเกณฑ์การให้เงินกู้ เช่นเดียวกับการให้เงินกู้แก่สหกรณ์

3) เพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ธ.ก.ส. ให้เงินกู้ประเภทนี้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อนำไปใช้ เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร มาจำหน่าย แก่สมาชิกและเกษตรกร โดยมีหลักเกณฑ์ เช่นเดียวกับการให้เงินกู้แก่สหกรณ์ แต่วงเงินกู้ที่กลุ่ม เกษตรกรจะกู้เงินได้นั้นไม่เกิน 4 เท่า ของทุนกลุ่มเกษตรกรเอง

4) เพื่อใช้ลงทุนในโครงการพัฒนาการเกษตร ธ.ก.ส. ให้เงินกู้ประเภทนี้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อนำไปใช้ตามโครงการพัฒนาการเกษตรซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลการลงทุนเพื่อจัดให้มี สิทธิประโยชน์ประจำ สำหรับกิจการแปรรูป หรือการขายผลิตผลการเกษตร สิทธิประโยชน์ประจำอื่น ๆ ตามความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร โดยมีหลักเกณฑ์การให้เงินกู้เช่นเดียวกับการให้เงินกู้แก่สหกรณ์

5. การให้สินเชื่อวิสาหกิจชุมชน

เป็นการให้เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพทั้งในภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร ในลักษณะรวมกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจการหรือธุรกิจของกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งเป็นเกษตรกร

2) เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการด้านการตลาด การจัดการ การเงิน และอื่นๆ แก่กลุ่ม ผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบและครบวงจร

3) เพื่อช่วยลดปัญหาการว่างงาน

กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือกลุ่มผู้ประกอบการที่ประกอบด้วยเกษตรกรไม่ต่ำกว่า 5 คน ในชนบท และมีประเภทสินเชื่อ

1) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น ค่าวัสดุคิบ ค่าจ้างแรงงาน ฯลฯ กำหนดชำระคืน เงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 12 เดือน

2) เพื่อเป็นค่าลงทุน เช่น ซื้อที่ดิน สร้างโรงเรือน ซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น กำหนดชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 15 ปี

โดยมีประเภทหลักประกัน คือ สมาชิกที่เป็นเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ต่ำกว่า 5 คน ทำหนังสือรับรองรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมให้กู้ได้ไม่เกิน 500,000 บาท

6. โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ธ.ก.ส.

ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายการแปลงสินทรัพย์ของประชาชนให้เป็นทุนหรือเป็นหลักประกัน เงินกู้โดยมอบหมายให้ส่วนราชการต่างๆ ที่เป็นผู้ดูแลทรัพย์สินหรือกับธนาคารของรัฐ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้สินทรัพย์ต่างๆ ที่มีอยู่ เป็นทุนหรือเป็นหลักประกันเงินกู้เพื่อนำเงินไปขยายการลงทุนหรือธุรกิจให้เติบโตต่อไปในการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว ธ.ก.ส. ให้ผู้ที่มีสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการนำสิทธิดังกล่าวมาค้ำประกันเงินกู้จาก ธ.ก.ส. ได้ ดังนี้

1. ธ.ก.ส. ร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ให้สิทธิแก่ผู้ที่มีสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4-28, ส.ป.ก. 4-01) โดยจะนำร่องในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ แพร่ สุโขทัย มหาสารคาม สกลนคร ราชบุรี ระยอง ชุมพร และนครศรีธรรมราช
2. ธ.ก.ส. ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ ให้สิทธิแก่ผู้ที่มีหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์ (ก.ส.น.3) ที่สหกรณ์กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
3. ธ.ก.ส. ร่วมกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ให้สิทธิแก่ผู้ที่มีหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (น.ค.1) โดยจะนำร่องใน 3 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี ระยอง และนครราชสีมา
4. ธ.ก.ส. ร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ให้สิทธิแก่ผู้ที่เช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้าและบริการของกรมอุทยานแห่งชาติที่หาดนพรัตน์ธารา จังหวัดกระบี่

7. ด้านสินเชื่ออื่นๆ

1. โครงการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย
2. โครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานต่างประเทศ
3. โครงการรับซื้อลดเช็คค่าบำรุงอ้อย (เช็คเกี่ยว) ที่โรงงานน้ำตาลเป็นผู้ส่งจ่าย
4. สินเชื่อเพื่อการพัฒนาความรู้ในประเทศ
5. โครงการส่งเกษตรกรไปฝึกอบรมยังประเทศอิสราเอล
6. โครงการสินเชื่อเพื่อการรักษาพยาบาล

จำนวนขั้นสูงสุดของเงินกู้ ผู้จัดการพิจารณากำหนดจำนวนเงินของผู้กู้แต่ละรายในเวลาใดเวลาหนึ่ง รวมกันต้องไม่เกิน 15.0 ล้านบาท เว้นแต่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการเป็นรายๆ ไป

กองประชาสัมพันธ์ (2548) ได้รายงานว่า อัตราดอกเบี้ย ปี 2547 เป็นไปตามการจัดชั้นของธนาคาร (โดยไม่มีการนำดอกเบี้ยค้างชำระมาทบเป็นต้นเงิน) ดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราดอกเบี้ยของ ธ.ก.ส.

ระดับ	รายการ	ชั้น ลูกหนี้	อัตรา ดอกเบี้ย %	ระดับ	รายการ	ชั้น ลูกหนี้	อัตรา ดอกเบี้ย %
	ด้านเกษตรกร				ด้านสถาบัน		
1	ลูกค้าชั้นดีเลิศ	AAA+	5.5	1	สถาบันลูกหนี้ชั้น 1	1	5.0
2	ลูกค้าชั้นดีเยี่ยม	AAA	7.0	2	สถาบันลูกหนี้ชั้น 2	2	5.5
3	ลูกค้าชั้นดีมาก	AA	8.0	3	สถาบันลูกหนี้ชั้น 3	3	6.0
4	ลูกค้าชั้นดี	A	9.0	4	สถาบันที่ขอกู้ใหม่	3*	6.5
5	ลูกค้าชั้นทั่วไป	B	10.0	5	สถาบันที่มีเหตุผิดปกติ	X	7.0

ที่มา : คู่มือบริการสำหรับเกษตรกรรูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

กองวิจัยและพัฒนาธุรกิจและกองประชาสัมพันธ์ (2548) รายงานว่า ผลการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. ในรอบปีบัญชี 2547 (1 เมษายน 2547-30 มีนาคม 2548) ในรอบปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. ได้ดำเนินบทบาทการเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท โดยขยายการให้บริการทางการเงินแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน รวมไปถึงการให้สินเชื่อแก่กองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลในการกระตุ้นการฟื้นตัวของเศรษฐกิจระดับฐานรากอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนการสนับสนุนการเรียนรู้ในชนบทเพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนในชนบทให้สามารถเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ สามารถเก็บออม และยกระดับคุณภาพชีวิตตนเองได้ ผลการดำเนินการของธ.ก.ส. ในรอบปีบัญชี 2547 มีดังนี้

1. ท้องที่ดำเนินงาน จำนวนลูกค้า จำนวนสาขา

ภาระหน้าที่หลักของธ.ก.ส. คือ การให้บริการด้านการเงินแก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ทั่วประเทศ ซึ่ง ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาโดยขยายการรับเกษตรกรเป็นลูกค้าเพิ่มขึ้นทุกปี ควบคู่กับการขยายท้องที่การดำเนินงานเพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศให้มากที่สุด

ในปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. ได้ปรับปรุงส่วนงานภายในองค์กร ให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรตลอดจนบริการลูกค้าเงินฝากให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ณ วันสิ้นปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. มีสำนักงานธ.ก.ส. ระดับจังหวัด 74 แห่ง ทำหน้าที่ดูแลสาขาในสังกัดทั่วประเทศ รวม 595 สาขา จำแนกเป็นระดับอำเภอ 459 สาขา สาขาขนาดเล็ก 37 สาขา สาขาขนาดเล็กพิเศษ 68 สาขา และสาขาย่อย 31 สาขา นอกจากนี้ ยังมีหน่วยอำเภอซึ่งเป็นสถานที่ให้บริการแก่เกษตรกรกระจายอยู่ในท้องที่ อำเภอ

ต่างๆ จำนวน 907 หน่วย ในจำนวนนี้เปิดเป็นหน่วยธุรกิจให้บริการด้านการเงิน การธนาคาร และการให้บริการชำระเงินต่างๆ 172 แห่งทั่วประเทศ

ณ วันสิ้นปีบัญชี 2547 มีเกษตรกรที่ได้รับบริการสินเชื่อจาก ธ.ก.ส.ทั้งสิ้น 5.38 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 92.92 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศ (เปรียบเทียบกับข้อมูล สำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2546 จำนวน 5.79 ล้านครัวเรือน)จำแนกเป็นเกษตรกรรายคนที่ได้รับบริการสินเชื่อจาก ธ.ก.ส.โดยตรง 3.86 ล้านครัวเรือน สมาชิก สหกรณ์การเกษตร 1.51 ล้านครัวเรือน และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร 0.01 ล้านครัวเรือน รวมจำนวนลูกค้า ทุกประเภทเพิ่มขึ้น 16670 ครัวเรือน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.31

2. การให้บริการเงินฝาก

ธ.ก.ส. ได้ขยายให้บริการเงินฝากกับประชาชนในชนบทเพิ่มมากขึ้นด้วยการเปิดหน่วยธุรกิจตามอำเภอต่างๆ 172 แห่ง และเชื่อมโยงกับพันธมิตรต่างๆ โดยเปิดสาขาของกิจการบริหารส่วนตำบลไว้เชิงสาขาหมอซิด 2 เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาใช้บริการมากที่สุด

ผลิตภัณฑ์เงินฝากของ ธ.ก.ส. ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนชนบทอย่างมาก คือ เงินฝากออมทรัพย์ทวีโชค ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เงินฝากออมทรัพย์ที่มีรางวัลเป็นสิ่งของต่างๆ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ตู้เย็น ทองคำ เป็นต้น โดยดำเนินการจับรางวัลทุกจังหวัดทั่วประเทศ ปีละ 2 ครั้ง คือ ในช่วงเดือนมกราคมและกรกฎาคม ของทุกปี

ธ.ก.ส. มีผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาวที่เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป คือ เงินฝากสลากออมสินทรัพย์ทวีสิน เป็นเงินฝากที่มีรางวัลเป็นเงินสด โดยรางวัลที่ 1 มีเงินสูงสุดถึง 10 ล้านบาท และมีรางวัลอื่น ๆ อีกสองหมื่นกว่ารางวัล นอกจากนี้ ได้ออกผลิตภัณฑ์เงินฝากประจำใช้สมุดคู่ฝาก 36 เดือน ที่ได้ดอกเบี้ยในอัตราที่สูง เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาวได้มากขึ้น

ณ วันสิ้นปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. มีเงินฝากคงเหลือ 354,306 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีบัญชีก่อนจำนวน 32,786 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.20

3. การให้บริการสินเชื่อ

ณ วันสิ้นปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. มีเงินให้สินเชื่อคงเหลือ (ต้นเงินกู้คงเป็นหนี้) รวมทั้งสิ้น 380,808 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินสินเชื่อให้แก่เกษตรกร 298,997 ล้านบาท สหกรณ์การเกษตร 14,945 ล้านบาท กลุ่มเกษตรกร 43 ล้านบาท เงินสินเชื่อ โยบายรัฐ 37,128 ล้านบาท และเงินสินเชื่อประเภทอื่น 29,695 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 78.52 3.92 0.01 9.75 และ 7.80 ของเงินให้สินเชื่อคงเหลือทั้งหมด ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การให้บริการสินเชื่อด้านเกษตร (รวมสินเชื่อวิสาหกิจชุมชนและสินเชื่อโครงการพิเศษ) ในปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. ได้จ่ายเงินกู้ให้แก่เกษตรกรรายคน จำนวน 173,095 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 57,630 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 49.91 ได้รับชำระหนี้เงินกู้คืนระหว่างปี 134,991 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.65 ของเงินกู้ถึงกำหนด และมีเงินต้นทุนกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นบัญชี 2547 จำนวน 298,997 ล้านบาท

ทั้งนี้ การให้บริการสินเชื่อด้านเกษตรกรรมถึงการให้บริการสินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชน จำแนกเป็นรายกลุ่ม 3,624 กลุ่ม และรายคน 216,371 ราย จ่ายเงินกู้รวม 22,412 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 6,841 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.93 ได้รับชำระหนี้เงินกู้คืนระหว่างปี 9,999 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.58 ของเงินกู้ถึงกำหนด และมีเงินต้นทุนกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 จำนวน 32,716 ล้านบาท

สำหรับการให้สินเชื่อโครงการพิเศษ เป็นโครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการลงทุนและเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกษตร โดย ธ.ก.ส. ร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ซึ่งคณะกรรมการ ธ.ก.ส.ต้องให้ความเห็นชอบและลดหย่อนหลักเกณฑ์จากการให้เงินกู้ปกติ ธ.ก.ส. ได้ดำเนินงานตามโครงการพิเศษรวมทั้งสิ้น 128 โครงการ ในปีบัญชี 2547 ได้จ่ายเงินกู้ตามโครงการดังกล่าว 12 โครงการ ให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกร 1,716 ราย จ่ายเงินกู้รวม 16 ล้านบาท รับชำระหนี้เงินกู้คืนระหว่างปี 58 ล้านบาท และมีเงินต้นทุนกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 452 ล้านบาท นอกจากนี้ยังได้รับการให้บริการสินเชื่อแก่กองทุนหมู่บ้าน 17,898 กองทุน จ่ายเงินกู้รวม 9,158 ล้านบาท และมีเงินต้นทุนกู้คงเป็นหนี้ เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 จำนวน 8,095 ล้านบาท

3.2 การให้บริการสินเชื่อแก่สหกรณ์การเกษตร ในปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. ได้จ่ายเงินกู้ให้แก่สหกรณ์การเกษตร 28,635 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 3,986 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.17 ได้รับเงินชำระคืนเงินกู้ระหว่างปี 28,070 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.39 ของเงินต้นทุนกู้ถึงกำหนด และมีเงินต้นทุนกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 จำนวน 14,945 ล้านบาท

3.3 การให้บริการสินเชื่อแก่กลุ่มเกษตรกร ในปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. ได้จ่ายเงินกู้แก่เกษตรกร 109 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 84 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 336 ได้รับชำระคืนเงินกู้ระหว่างปี 107 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.04 ของเงินต้นทุนกู้ถึงกำหนด และมีเงินต้นทุนกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 จำนวน 43 ล้านบาท

3.4 การให้บริการสินเชื่อโครงการนโยบายรัฐ โครงการตามนโยบายรัฐบาลเป็นโครงการที่รัฐบาลจัดทำขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี หรือตามนโยบายรัฐบาลที่ต้องการให้สินเชื่อเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกร ให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของเกษตรกรที่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ เช่น ได้รับความเสียหาย

จากภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ ทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตในปริมาณหรือคุณภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐาน หรือราคาผลผลิตต่ำมาก เป็นต้น ความช่วยเหลือของรัฐบาลจะเป็นการสนับสนุนเงินกู้เพื่อรอ การขายผลผลิตและการให้สินเชื่อแก่บุคคลทั่วไปภายใต้โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหา หนี้สินข้าราชการครู เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน ณ วันสิ้นบัญชี 2547 ธ.ก.ส. ได้ให้บริการสินเชื่อตามโครงการนโยบาย รัฐโดยลูกค้าเข้าร่วมโครงการ 3.7 ล้านครัวเรือน และมีเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 จำนวน 37,128 ล้านบาท จำแนกเป็น เงินกู้อย่างบุคคล 35,123 ล้านบาท (ด้านเกษตร 34,416 ล้านบาท และบุคคลทั่วไป 707 ล้านบาท) และสถาบันเกษตรกร 2,005 ล้านบาท

3.5 การให้บริการสินเชื่อประเภทอื่น นอกจากการให้บริการสินเชื่อดังกล่าวข้างต้นแล้ว ธ.ก.ส. ยังดำเนินการให้สินเชื่อประเภทอื่นอีก จำนวน 29,695 ล้านบาท ประกอบด้วย

1) การให้สินเชื่อตามโครงการสินเชื่อขนาดย่อมนอกภาคเกษตร (Nonfarm Micro Credit) จำนวน 218 ล้านบาท โดยใช้เงินทุนจากกองทุนหมุนเวียน Deutsche Gesellschaft Fuer Technische Zusammenarbeit (GTZ) 10 ล้านบาท และกองทุนหมุนเวียนสหภาพยุโรป 208 ล้านบาท

2) การให้กองทุนหมู่บ้านในความรับผิดชอบของ ธ.ก.ส. ตามนโยบายของรัฐบาล 8,956 ล้านบาท

3) เงินให้สินเชื่ออื่น ๆ 20,521 ล้านบาท การให้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรม อ้อยและน้ำตาล (ตัวเงินซื้อลด) 18,505 ล้านบาท เงินกู้ใช้เงินฝากเป็นประกัน 1,647 ล้านบาท เงินกู้เคหะสงเคราะห์ 226 ล้านบาท และการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ในรูปแบบขายเพื่อผ่อนชำระและเช่าซื้อ 147 ล้านบาท)

4. สถานะหนี้สินค้างชำระ

ณ วันสิ้นปีบัญชี 2547 ธ.ก.ส. มีหนี้สินค้างชำระรวมทั้งสิ้น 24,479 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.43 ของต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีต่ำกว่าปีก่อนซึ่งเท่ากับร้อยละ 7.45 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ด้านเกษตรกร ธ.ก.ส. มีหนี้สินค้างชำระด้านเกษตรกร 17,285 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 324 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.91 เป็นหนี้สินค้างชำระอายุ 0-1 ปี จำนวน 8,300 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 48.02 หนี้สินค้างชำระอายุ 1-2 ปี จำนวน 2,839 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.42 และหนี้สิน ค้างชำระเกินกว่า 2 ปี ขึ้นไป จำนวน 6,146 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 35.56

ทั้งนี้ อัตราหนี้สินค้างชำระด้านสหกรณ์การเกษตร 458 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน 114 ล้านบาทหรือลดลงร้อยละ 19.93 ทั้งนี้ อัตราหนี้สินค้างชำระต่อต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 คิดเป็นร้อยละ 3.06 ต่ำกว่าปีก่อนซึ่งเท่ากับร้อยละ 3.98

4.2 ด้านสหกรณ์การเกษตร ธ.ก.ส. มีหนี้ค้างชำระด้านสหกรณ์การเกษตร 458 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน 114 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 19.93 ทั้งนี้ อัตราหนี้ค้างชำระต่อต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 คิดเป็นร้อยละ 3.06 ต่ำกว่าปีก่อนซึ่งเท่ากับร้อยละ 3.98

4.3 ด้านกลุ่มเกษตร ธ.ก.ส. มีหนี้ค้างชำระด้านกลุ่มเกษตร 8 ล้านบาท เท่ากับปีก่อนทั้งนี้ อัตราหนี้ค้างชำระต่อต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 คิดเป็นร้อยละ 18.60 สูงกว่าปีก่อนซึ่งเท่ากับร้อยละ 11.11

4.4 ด้านนโยบายรัฐ ธ.ก.ส. มีหนี้ค้างชำระด้านนโยบาย 6,721 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 292 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.54 ทั้งนี้ อัตราหนี้ค้างชำระต่อต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2547 คิดเป็นร้อยละ 18.10 ต่ำกว่า ปีก่อนซึ่งเท่ากับร้อยละ 32.45

4.5 ด้านสินเชื่อประเภทอื่น ธ.ก.ส. มีหนี้ค้างชำระด้านสินเชื่อประเภทอื่น 7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 4 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 133.33

การปรับเปลี่ยนบทบาทของ ธ.ก.ส. (วารสารวิชาการปริทัศน์, 2540) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของทางเศรษฐกิจชุมชนจากธนาคารที่ให้บริการเงินกู้เฉพาะด้านการเกษตรไปเป็นธนาคารให้บริการเงินกู้ที่ครอบคลุมทุกอาชีพของเกษตรกร จะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำให้ชุมชนและกลุ่มคนในภูมิภาคโดย

1. สร้างโอกาสให้แก่เกษตรกรขนาดเล็กและเกษตรกรผู้เช่าที่ดิน และเกษตรกรรับจ้างทำการเกษตรได้มีโอกาสมีงานทำเพื่อจากการประกอบอาชีพอื่นนอกจากการเกษตรให้เพียงพอต่อการยังชีพ

2. การสร้างอาชีพทางเลือกอื่น ให้กับเกษตรกรทั่วประเทศ ปัจจุบันที่ทุกพื้นที่เกือบ 100 % ทั่วประเทศ มีไฟฟ้าใช้ มีถนนเข้าถึง ประชากรในชนบทรู้เห็นการดำเนินชีวิตและมาตรฐานการครองชีพทางสังคมเมือง จากวิทยุ โทรทัศน์ และการสัญจรไปมาสัมผัสซึ่งกันและกันและชนบททำให้ชาวชนบทพยายามเลียนแบบการมีปัจจัยพื้นฐานการดำเนินชีวิตคล้ายชาวเมือง ตั้งแต่การจัดการตกแต่งปรับปรุงที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ การหาซื้อ การบำรุงรักษา สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องเดินเข้าสู่ในเมือง หรือถ้าจะคอยให้มีผู้เสนอขายหรือเสนอให้บริการมักจะมีราคาสูง ธ.ก.ส. มีโอกาสให้สินเชื่อ ธุรกิจและบริการเหล่านี้จะเกิดขึ้นในชนบท เป็นการสร้างงานเกือบทุกอย่าง ทุกสาขาอาชีพอย่างกว้างขวางด้วยระดับราคาที่เป็นธรรม

3. การสนับสนุนการรวมตัวการประกอบอาชีพ ธ.ก.ส. ประสบความสำเร็จอย่างสูงยิ่งในการให้สินเชื่อ โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน แต่ใช้วิธีให้ลูกค้ำรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มค้ำประกันซึ่งกันและกัน เรียกว่า ค้ำประกันร่วมกัน (Joint liability) ธ.ก.ส. สาขาของกลุ่มลูกค้ำในสังกัด และสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองมีโอกาสถ่ายทอดความรู้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

นับเป็นการพัฒนาเกษตรกรที่ได้ขยายผลอย่างยั่งยืนทางหนึ่ง เชื่อว่าการนำวิธีการค้ำประกันมาร่วมใช้ในธุรกิจนอกการเกษตรในเชิง “หุ้นส่วน” เกษตรกรน่าจะรวมตัวจัดตั้งองค์กรดำเนินงานดีกว่าอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้เพราะอาชีพเกษตรกรรมมีจุดอ่อนคือ “แยกกันผลิต” ตามพื้นที่ทำกินของตนเอง ไม่ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างจริงจัง เชื่อว่าวิธีการ ธ.ก.ส. จะเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนได้

4. พัฒนาชีวิตของเกษตรกร โดยให้บริการด้านการเงินที่ส่งเสริมการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนทางการเงินที่มั่นคง มีความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

การปรับเปลี่ยนบทบาทของ ธ.ก.ส. (วารสารวิชาการปริทัศน์, 2540) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของทางเศรษฐกิจชุมชนจากธนาคารที่ให้บริการเงินกู้เฉพาะด้านการเกษตร ไปเป็นธนาคารให้บริการเงินกู้ที่ครอบคลุมทุกอาชีพของเกษตรกร จะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนา เพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำให้ชุมชนและกลุ่มคนในภูมิภาคโดย

1. สร้างโอกาสให้แก่เกษตรกรขนาดเล็กและเกษตรกรผู้เช่าที่ดิน และเกษตรกรรับจ้างทำการเกษตรได้มีโอกาสมีงานทำเพื่อจากการประกอบอาชีพอื่นนอกจากการเกษตรให้เพียงพอต่อการยังชีพ

2. การสร้างอาชีพทางเลือกอื่น ให้กับเกษตรกรทั่วประเทศ ปัจจุบันที่ทุกพื้นที่เกือบ 100% ทั่วประเทศ มีไฟฟ้าใช้ มีถนนเข้าถึง ประชากรในชนบทรู้เห็นการดำเนินชีวิตและมาตรฐานการครองชีพทางสังคมเมือง จากวิทยุ โทรทัศน์ และการสัญจร ไปมาสัมผัสซึ่งกันและกันและชนบททำให้ชาวชนบทพยายามเลียนแบบการมีปัจจัยพื้นฐานการดำเนินชีวิตคล้ายชาวเมือง ตั้งแต่การจัดการตกแต่งปรับปรุงที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ การหาซื้อ การบำรุงรักษาสິงเหล่านี้จำเป็นต้องเดินเข้าสู่ในเมือง หรือถ้าจะคอยให้มีผู้เสนอขายหรือเสนอให้บริการมักจะมีราคาสูง ธ.ก.ส. มีโอกาสให้สินเชื่อ ธุรกิจและบริการเหล่านี้จะเกิดขึ้นในชนบท เป็นการสร้างงานเกือบทุกอย่าง ทุกสาขาอาชีพอย่างกว้างขวางด้วยระดับราคาที่เป็นธรรม

3. การสนับสนุนการรวมตัวการประกอบอาชีพ ธ.ก.ส. ประสบความสำเร็จอย่างสูงยิ่งในการให้สินเชื่อ โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน แต่ใช้วิธีให้ลูกค้ำรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มค้ำประกันซึ่งกันและกัน เรียกว่า ค้ำประกันร่วมกัน (Joint liability) ธ.ก.ส. สาขาของกลุ่มลูกค้ำในสังกัดและสมาชิก ในกลุ่มด้วยตนเองมีโอกาสถ่ายทอดความรู้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันนับเป็นการพัฒนาเกษตรกรที่ได้ขยายผลอย่างยั่งยืนทางหนึ่ง เชื่อว่าการนำวิธีการค้ำประกันมาร่วมใช้ในธุรกิจนอกการเกษตรในเชิง “หุ้นส่วน” เกษตรกรน่าจะรวมตัวจัดตั้งองค์กรดำเนินงานดีกว่าอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้เพราะอาชีพเกษตรกรรมมีจุดอ่อนคือ “แยกกันผลิต”

ตามพื้นที่ทำกินของตนเอง ไม่ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างจริงจัง เชื่อว่าวิธีการ ธ.ก.ส. จะเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนได้

4. พัฒนาชีวิตของเกษตรกร โดยให้บริการด้านการเงินที่ส่งเสริมการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนทางการเงินที่มั่นคง มีความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

กองวิชาการ สำนักวิชาการและแผน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2537) ได้จัดทำการศึกษาเรื่อง ลักษณะของสินเชื่อที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพของเกษตรกรภาวะเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน พบว่า ความยุ่งยากในการประกอบอาชีพมีมากขึ้น ปริมาณเงินทุนจะเพิ่มขึ้น ตามภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และแรงงานในครัวเรือนลดลง ต้องจ้างแรงงานการเกษตรตลอดจนความนิยมใช้เครื่องจักรกลในการเกษตรทดแทนแรงงานสัตว์รวมทั้งต้องการเพิ่มการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ปุ๋ยพืช หรือปุ๋ยสัตว์ที่ดี ปุ๋ยเคมี ล้วนแล้วแต่จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พฤติกรรมการบริโภคของคนในชนบทจะเหมือนคนเมืองมากขึ้น ทำให้แรงงานในครัวเรือนจะเคลื่อนย้ายจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคเศรษฐกิจด้านอื่น ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือภาคเกษตรกรรมในรูปแบบของแรงงานรับจ้าง ซึ่งมีทั้งการเคลื่อนย้ายถาวรและชั่วคราว เพื่อแสวงหารายได้ให้ เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อใช้จ่าย ในครัวเรือน

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วภูปุณณ์ (2542) ได้ทำการศึกษา ความต้องการสินเชื่อของลูกค้าเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตร ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เพศ อายุ การศึกษา รายได้รวมในฟาร์ม รายได้รวมนอกฟาร์ม สภาพการถือครองที่ดิน หนี้เงินกู้ การติดต่อกับพนักงานสินเชื่อ ประเภทอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตร และประสบการณ์ประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความต้องการสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องในการเกษตร

กฤษณา (2544) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตรของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จากผลการวิจัยพบว่า หนี้เงินกู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องในการเกษตร

นิกร (2542) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องในการเกษตร สาขาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ความสัมพันธ์กับการชำระคืน สิน

เจื่อนั้น พบว่า ประชากรใช้เงินกู้ ธ.ก.ส. หรือแหล่งเงินกู้อื่นๆ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการชำระคืนเงินเชื่อของเกษตรกรแสดงว่าการนำเงินเชื่อไปใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญต่อความสามารถในการชำระคืนเงินเชื่อของการศึกษา

บุญยืน (2545) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรรายย่อย ลูกค้า ธ.ก.ส. ที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ หน่วยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่าความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรรายย่อยลูกค้า ธ.ก.ส. หลังเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ ระยะเวลา 1 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.23 เกษตรกรสามารถชำระได้บางส่วน เนื่องจากสามารถออมเงินได้ รองลงมา ร้อยละ 12.87 เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้ เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และร้อยละ 9.9 เกษตรกรสามารถชำระหนี้ได้หมด เนื่องจากมีหนี้ค้างชำระคิ นน้อย

ประสพศรี (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารสินเชื่อกองสหกรณ์การเกษตรในจังหวัด เชียงราย ผลการศึกษาพบว่า แหล่งเงินทุนที่สหกรณ์ใช้เป็นทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมส่วนใหญ่ กู้ยืมจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำกัด รองลงมา เป็นทุนของสหกรณ์เอง และเงินรับฝากจากสมาชิก การวางแผนกำหนดเป้าหมายในการปล่อยสินเชื่อ สหกรณ์พิจารณาถึง นโยบายของ สหกรณ์เป็นลำดับแรก รองลงมา พิจารณาถึงเป้าหมายที่ผ่านมา การขยายตัวทางด้านการเกษตรและจำนวนวัตถุประสงค์ในการใช้เงินกู้ สำคัญเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ พิจารณาหลักประกันเงินกู้ และความสามารถในการชำระหนี้คืน ตามลำดับ ในระหว่างปี 2541 – 2543 พบว่า สหกรณ์จ่ายเงินกู้ให้สมาชิกเป็นเงินกู้ระยะสั้น ร้อยละ 52.30 และเงินกู้ระยะปานกลาง ร้อยละ 47.70 โดยสมาชิกส่วนใหญ่ นำเงินกู้ระยะสั้นไปใช้เป็นค่าพันธุ์พืช ปุ๋ย อาหารสัตว์และเคมีการเกษตร ส่วนเงินกู้ระยะปานกลางส่วนใหญ่ใช้เป็นค่าบุกเบิก ปรับปรุงที่ดินและแหล่งน้ำ สำหรับความสามารถในการชำระหนี้คืน พบว่าโดยเฉลี่ยสหกรณ์ได้รับชำระคืนเงินกู้ทุกประเภท เพียงร้อยละ 29.39 ของจำนวนเงินกู้ทั้งสิ้น